

LUMPARBY

Lumparlands äldsta by

Vy över Lumparby på 1920-talet. Byn hade då bl a sju väderkvarnar.

De första lumparlänningarna kom i tiden till Lumparby. Lumparby är den äldsta och största byn i Lumparland, med sex hemman. Första gången byn nämns i skrift är 1494. Eftersom Lumparby befann sig på ön Lumparland, kan man helt logiskt tänka sig att byn fick namn efter ön. Snicknäs är Lumparbybornas båthamn vid Kapellviken. Namnet tyder på att där gick en gammal smal sjöväg till kyrkan. Många historiskt kända personer har haft anknytning till Lumparby.

Utgård

Gården Utgård var enligt 1661 års jordebok ett frälsehemman. På 1500-talet ägde Henrik Persson till Möckelgräs gården genom sin hustru Anna Henriksdotter i Lapp. Anna var gift flera gånger och egendomen ägdes av hennes man Joen Westgöte och senare Turils Stålhanske. Elsa till

Skråddarböle, Annas dotter, ärvde hemmanet 1604 och det kom på detta sätt i Gyllenflögharnarnas ägo och senare genom giftermål till Björn Svinhufvud. Han å sin sida pantsatte gården och Jesper Gruisbiörn fick den i sin ägo och behöll den. I jordeboken från slutet av 1600-talet ägdes gården igen av släkten Svinhufvuds arvingar. Nuvarande byggnad vid Utgård är från 1800-talet.

Skök Amalthea Byggnads år 1871 i Osterbotten, Redare 1871-93 J.E.Rosenberg m.m.

Ollas

Mangårdsbyggnaden på gården Ollas byggdes 1825 och är bland de äldsta byggnaderna i byn. Ålands första lantdagsgästman Johan Erik Rosenberg (1834-1921) bodde på Ollas. Han var bondeståndets representant vid de flesta lantdagarna mellan 1867 och 1900. Han var bara 33 år gammal när han började sin politiska bana som representant för den åländska bondeklassen. Han var också Lumparlands förste handelsman samt postmästare på hemmanet Ollas. Han var en av initiativtagarna till folkskolan i Lumparland samt för att få en bro till Lumparsund. Rosenberg var även kyrkvård, nämndeman vid tinget samt en av Lumparlands största bonderedare. Åtminstone skonerten Akme var byggd i Vanaviken i Lumpo av J. E. Rosenberg. Han var också korrespondentredare för flera skutor, bl. a. Maria, Wilton, Toivo och Amalthea. Bondeseglationen var stor och viktig i Lumparby. Andra fartyg som hörde hemma i Lumparby var bl. a. Alvine, Amadis och Britalisa.

J.E.Rosenberg Ålands första lantdagsgästman

Telefoncentral

Lumparlands telefoncentral fanns i Lumparby. Ragnar Johansson (1905-1980) började med centralen hemma på gården Andersas 1922 och skötte den system 1935 år, tills Lumparlands telefoner automatiserades 1957.

Tegelbruket

Under Bomarsunds uppbyggnadstid fanns det ett tegelbruk i Lumparby. Teglen hette Toivo och tillverkades åtminstone under 1840-talet. Enligt muntliga traditioner har tegelbruket funnits norrut i Lumparby, nära Vanaviken ("Norrviken") vid fastigheten Bruket. Där kan man ännu hitta tegelstenar i marken som är rester från 1800-talet.

Pressbod och glansstrykerska

I Lumparby vid Robertas (Blomsterhyddan) fanns det en pressbod, där man kunde pressa nyvävda tyger så att de blev blanka och släta. I början pressade man vävar från både Lumparland och Lemland, men senare från

hela Åland. Sedan 1968 kan man se Robertas pressbod vid Jan Karlsgården i Sund. Det var den sista pressbod som var i bruk på Åland, verksamheten upphörde 1947-48. På andra sidan vägen, nära

gården Hinders, bodde Vendla Pettersson, som var glansstrykerska. Hon pressade kläder och tyger av mindre storlek, bland annat prästkragar.

Skrinnklint

I muntliga berättelser från tiden omkring Stora ofreden berättas det att en ryttare var på väg till Lumparby med bud från Haddnäs gård i Lemland. Hästen kom dock ensam till byn. Ryttaren hittades senare död på bergen mellan Skag och Lumparby. Under långa tider kallade folk därför berget till Skrincklint/Haltberg.

Robertas pressbod vid Jan Karlsgården, flyttad 1967 från Lumparby

Lumparlands turbil

Karl William Karlsson (1883-1945), sjökaptan och bonde på gården Hinders i Lumparby, fick år 1925 tillstånd av landskapsnämnden att få utöva yrkesmässig linjeautomobiltrafik inom Åland på linjen Lumparland - Lemland - Mariehamn. En T-Ford, ombyggd till buss, var den första Lumparlandsbussen och början till dagens bussbolag Williams buss.

Karl August William Karlsson utanför Hinders gamla byggnad

Den första turbillen och Timo Williams

Lumparlands kommun

Läs mer på | www.lumparland.ax